

Adam Samborski

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach
Wydział Zarządzania
Katedra Zarządzania Przedsiębiorstwem
adam.samborski@ue.katowice.pl

DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA W POLSCE I REPUBLICIE CZESKIEJ – OBCIĄŻENIA FISKALNE

Streszczenie: Za cel artykułu przyjęto identyfikację barier fiskalnych rozwoju działalności gospodarczej w Polsce prowadzonej na własny rachunek przez osoby fizyczne oraz zaproponowanie rozwiązań ograniczających te bariery. Dokonano porównania obciążeń fiskalnych działalności gospodarczej prowadzonej w niewielkim zakresie w Polsce i Republice Czeskiej. Opisano znaczenie mikroprzedsiębiorstw w analizowanych gospodarkach. Analizując bariery rozwoju, zwrócono w głównej mierze uwagę na obciążenia drobnych przedsiębiorców wysokimi składkami na ubezpieczenie społeczne, Fundusz Pracy i ubezpieczenie zdrowotne. Zaproponowano, by w przypadku samozatrudnionych prowadzących działalność gospodarczą w niewielkim zakresie, wysokość opłacanych składek powiązać z wielkością przychodu. Składki na ubezpieczenie społeczne, Fundusz Pracy, ubezpieczenie zdrowotne, zdaniem autora, powinny przybrać formę ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych.

Słowa kluczowe: MSP, Polska, Republika Czeska, podatki, ubezpieczenia.

JEL Classification: H20, K29.

Wprowadzenie

Kluczowym czynnikiem decydującym o wzroście konkurencyjności poszczególnych gospodarek jest stworzenie stabilnych warunków dla rozwoju działalności gospodarczej. Przewaga konkurencyjna przekłada się na siłę konkretnych państw na poziomie makroekonomicznym, jak również na poziomie mikroekonomicznym. Przejawem przewagi konkurencyjnej na poziomie makroekonomicznym jest wyraźna dominacja eksportu nad importem w obrotach handlowych z partnerami zagranicznymi, rosnąca liczba miejsc pracy w gospodarce,

wzrastający udział podmiotów krajowych w tworzeniu wartości dodanej czy rosnąca zamożność gospodarstw domowych. Na poziomie mikroekonomicznym natomiast to wysoka zyskowność poszczególnych podmiotów gospodarczych i ich stabilny rozwój, co ma kluczowe znaczenie dla zamożności lokalnych społeczności. O sile poszczególnych gospodarek decydują podmioty zarówno te duże, jak i mniejsze. Gospodarka tworzy bowiem spójny organizm, w którym wszystkie elementy składowe muszą sprawnie funkcjonować. Jeżeli choćby jeden z elementów tego organizmu nie funkcjonował prawidłowo, to cała gospodarka zaczyna odczuwać tego skutki. Należy tworzyć więc takie warunki, aby rozwijać mogły się podmioty różnej wielkości, a przepisy prawa uwzględniały kolejne etapy cyklu życia każdego podmiotu gospodarczego (wprowadzenie, wzrost, dojrzałość, schyłek).

Fundamentem współczesnej gospodarki są małe przedsiębiorstwa. Zwróciła na to uwagę Komisja Wspólnot Europejskich w programie „Small Business Act” dla Europy. Celem programu jest: „poprawa ogólnego podejścia politycznego do przedsiębiorczości, trwale wpisanie zasady „najpierw myśl na małą skalę” w kształtowanie polityki, począwszy od opracowywania przepisów, a kończąc na usługach publicznych oraz wspieranie rozwoju MŚP, pomagając im stawić czoła utrzymującym się trudnościom, które utrudniają ten rozwój” [Komisja Wspólnot Europejskich, 2008, s. 4]. W ramach tego programu opracowano „zestaw 10 zasad służących za wytyczne przy opracowywaniu i realizacji polityki na szczeblu UE i państw członkowskich” [Komisja Wspólnot Europejskich, 2008, s. 4]. Celem artykułu jest identyfikacja barier fiskalnych rozwoju działalności gospodarczej w Polsce prowadzonej na własny rachunek przez osoby fizyczne oraz zaproponowanie rozwiązań ograniczających te bariery. Jako kraj odniesienia przyjęto Republikę Czeską. Takie podejście wpisuje się zarówno w cele, jak i zasady sformułowane przez Komisję Wspólnot Europejskich (zasada I i III). Zasada I to „tworzenie warunków, w których przedsiębiorcy i przedsiębiorstwa rodzinne mogą dobrze prosperować, a przedsiębiorczość jest nagradzana”, zasada III natomiast to: „opracowywanie przepisów zgodnie z zasadą »najpierw myśl na małą skalę«” [Komisja Wspólnot Europejskich, 2008, s. 5].

Metodą badawczą wykorzystaną w opracowaniu jest metoda badania dokumentów [Apanowicz, 2002, s. 68-69]. W pracy przyjęto stan prawny na dzień 30.07.2016 r. Artykuł ukończono 02.10.2016 r. i do tamtej rzeczywistości odnoszą się prowadzone w pracy rozważania.

1. Znaczenie mikroprzedsiębiorstw w gospodarce polskiej i czeskiej

Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą odgrywają istotną rolę we współczesnej gospodarce. Gro takich podmiotów sklasyfikować można jako mikroprzedsiębiorstwa. W nomenklaturze statystycznej mikroprzedsiębiorstwem jest podmiot gospodarczy, który spełnia następujące warunki: „mniej niż 10 pracowników, obrót roczny (kwota przyjętych pieniędzy w danym okresie) lub bilans (zestawienie aktywów i pasywów podmiotu gospodarczego) poniżej 2 mln EUR” [Mikroprzedsiębiorstwa..., 2016].

W dalszych rozważaniach znaczenie mikroprzedsiębiorstw w gospodarce rozpatrzone zostanie w przekroju: liczba przedsiębiorstw, liczba zatrudnionych osób, wartość dodana (tabela 1).

W 2014 r. mikroprzedsiębiorstwa stanowiły w gospodarce polskiej i czeskiej odpowiednio 95,2%, 96,1% ogólnej liczby przedsiębiorstw. Wskaźnik ten kształtuje się kilka punktów procentowych powyżej średniej unijnej – UE 28 to 92,7%. Mikroprzedsiębiorstwa w gospodarce polskiej i czeskiej są podstawowym miejscem pracy. Udział w ogólnej liczbie osób zatrudnionych w przypadku Polski ukształtował się w 2014 r. na poziomie 35,8%, w przypadku natomiast Czech – 32,6%. I tutaj jest to kilka punktów procentowych powyżej średniej unijnej – UE 28 to 29,2%. Na jedno mikroprzedsiębiorstwo w Polsce przypada nieco ponad 2 zatrudnionych, w Czechach jest to nieco ponad 1 zatrudniony na przedsiębiorstwo. Wnioskować stąd można, iż w przypadku gospodarki czeskiej mikroprzedsiębiorstwa to głównie osoby fizyczne prowadzące osobiście działalność gospodarczą. Wartość dodana wytworzona przez polskie mikroprzedsiębiorstwa w 2014 r. wyniosła 27 mld EUR, przez czeskie –16 mld EUR. Udział mikroprzedsiębiorstw w tworzeniu wartości dodanej wygenerowanej przez ogół przedsiębiorstw jest jednak znacznie większy w przypadku Republiki Czeskiej niż Polski, odpowiednio 19,2% i 15,0%. W przypadku Polski jest to znacznie poniżej średniej unijnej – UE 28 to 21,1% [European Commission, 2015, Poland; European Commission, 2015, Czech Republic].

Tabela 1. MŚP – podstawowe dane

	Liczba przedsiębiorstw				
	Polska		Czechy		UE-28
	Liczba	Udział	Liczba	Udział	Udział
Mikro	1 446 554	95.2 %	957 062	96.1 %	92.7 %
Małe	55 985	3.7 %	30 849	3.1 %	6.1 %
Średnie	14 489	1.0 %	6 231	0.6 %	1.0 %
MŚP	1 517 028	99.8 %	994 142	99.9 %	99.8 %
Duże	3 114	0.2 %	1 358	0.1 %	0.2 %
Ogółem	1 520 142	100.0 %	995 500	100.0 %	100.0 %

cd. tabeli 1

Liczba zatrudnionych osób					
	Polska		Czechy		UE-28
	Liczba	Udział	Liczba	Udział	Udział
Mikro	3 001 152	35.8 %	1 137 984	32.6 %	29.2 %
Małe	1 163 831	13.9 %	631 965	18.1 %	20.4 %
Średnie	1 524 841	18.2 %	658 710	18.9 %	17.3 %
MŚP	5 689 824	67.8 %	2 428 659	69.6 %	66.9 %
Duże	2 704 834	32.2 %	1 060 968	30.4 %	33.1 %
Ogółem	8 394 658	100.0 %	3 489 627	100.0 %	100.0 %
Wartość dodana					
	Polska		Czechy		UE-28
	Mld EUR	Udział	Mld EUR	Udział	Udział
Mikro	27	15.0 %	16	19.2 %	21.1 %
Małe	25	13.9 %	12	15.3 %	18.2 %
Średnie	40	21.6 %	17	21.0 %	18.5 %
MŚP	92	50.5 %	45	55.5 %	57.8 %
Duże	91	49.5 %	36	44.5 %	42.2 %
Ogółem	183	100.0 %	82	100.0 %	100.0 %

Oszacowano dla 2014 r. Dane obejmują niefinansowe podmioty gospodarcze z następujących sektorów: przemysł, budownictwo, handel, usługi. Dane nie obejmują podmiotów gospodarczych działających w rolnictwie, leśnictwie, rybołówstwie i w dużych sektorach nierynkowych, jak: edukacja i zdrowie.

Źródło: European Commission [2015, Poland], European Commission [2015, Czech Republic].

Z powyższych analiz wynika, iż mikroprzedsiębiorstwa odgrywają kluczową rolę w gospodarkach Polski i Czech, są one głównym miejscem pracy w tych krajach. Warto więc zwrócić uwagę na rozwiązania prawne stanowiące hamulec rozwoju tej formy organizacyjnej prowadzenia działalności gospodarczej.

2. Samozatrudnienie w świetle przepisów podatkowych i ubezpieczeniowych

Osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą w nomenklaturze fachowej określana jest terminem samozatrudniającej się. Na poziomie unijnym nie wypracowano jednak jednolitej definicji tego pojęcia, a w poszczególnych krajach członkowskich samozatrudniający się pracownik ma różny status, różne prawa socjalne i obowiązki. Co więcej, w każdym z krajów członkowskich samozatrudnienie może być różnie ujmowane na gruncie przepisów podatkowych, prawa pracy czy rozwiązań w zakresie zabezpieczenia społecznego. Warto więc przyjąć definicję, która stanowi swego rodzaju uogólnienie istniejących podejść do samozatrudnienia, zaproponowaną przez Rona Davisa (2013). W takim ujęciu samozatrudnionym będzie osoba, która:

- uzyskuje przychody ze sprzedaży produktów lub usług, a nie z wynagrodzenia ze stosunku pracy,

- pracuje dla więcej niż jednego klienta,
- określa w sposób niezależny jak zorganizować pracę oraz jakie decyzje biznesowe podjąć,
- przyjmuje na siebie ryzyko finansowe.

Samozatrudniony może zatrudniać innych bądź też pracować na własny rachunek samodzielnie [Davis, 2013, s. 1].

W poniższych analizach zakres rozważań zostanie ograniczony jednak do zobowiązań publicznoprawnych osób fizycznych prowadzących osobiście działalność gospodarczą, tj. samozatrudnionych pracujących na własny rachunek samodzielnie. Za zobowiązania publicznoprawne przyjmuje się zobowiązania z tytułu podatków (dochodowego, VAT) oraz ubezpieczeń (społecznych, zdrowotnych), jak i Funduszu Pracy (w przypadku Polski).

W Polsce przychody/dochody osób fizycznych prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą podlegają opodatkowaniu podatkiem dochodowym. Ustawodawca wyodrębnił cztery formy opodatkowania, spośród których najkorzystniejszą dla siebie wybrać może przedsiębiorca. Są to:

- zryczałtowany podatek dochodowy w formie:
 - ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych,
 - karty podatkowej (art. 2) [Ustawa o zryczałtowanym podatku dochodowym...],
- zasady ogólne,
- podatek liniowy [Ustawa o podatku dochodowym...].

Zgodnie z art. 6 ustawy z dnia 20 listopada 1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne „opodatkowaniu ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych podlegają przychody osób fizycznych z pozarolniczej działalności gospodarczej”, jeżeli: „[...] w roku poprzedzającym rok podatkowy [...] uzyskali przychody z tej działalności, prowadzonej wyłącznie samodzielnie, w wysokości nieprzekraczającej 150 000 euro lub rozpoczną wykonywanie działalności w roku podatkowym i nie korzystają z opodatkowania w formie karty podatkowej – bez względu na wysokość przychodów”. Ustawodawca wprowadza jednak szeroki katalog rodzajów działalności wyłączonych z opodatkowania w formie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych (art. 8). Stawki ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych są bardzo zróżnicowane i zależą od rodzaju prowadzonej działalności gospodarczej. Wynoszą one 20%, 17%, 8,5%, 5,5%, 3,0%, 2% przychodów (art. 12). W myśl art. 15 ustawy z dnia 20 listopada 1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne „podatnicy [...] opodatkowani w formie ryczałtu od przy-

chodów ewidencjonowanych, są obowiązani posiadać i przechowywać dowody zakupu towarów, prowadzić wykaz środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych, ewidencję wyposażenia oraz, odrębnie za każdy rok podatkowy, ewidencję przychodów [...]” (art. 21). Ustawodawca zobowiązał podatników do obliczania ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych i wpłacania go na rachunek właściwego urzędu skarbowego w przedziałach miesięcznych lub kwartalnych (górną granicą przychodu 25 000 euro w roku poprzedzającym rok podatkowy) (art. 21) [Ustawa o zryczałtowanym podatku dochodowym...].

Zgodnie z ustawą z dnia 20 listopada 1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne, podatnicy prowadzący określoną przez ustawodawcę działalność gospodarczą mogą zdecydować się na opłacanie zryczałtowanego podatku dochodowego w formie karty podatkowej (art. 23). Zgodnie z art. 24 wspomnianej ustawy „podatnicy prowadzący działalność opodatkowaną w formie karty podatkowej są zwolnieni od obowiązku prowadzenia ksiąg, składania zeznań podatkowych oraz wpłacania zaliczek na podatek dochodowy”. Ustawodawca określa kryteria, jakie muszą zostać spełnione, aby podatnik podlegał opodatkowaniu w formie karty podatkowej. Wspomnieć tutaj można o zakazie korzystania z usług osób niezatrudnionych oraz usług innych podmiotów, chyba że usługi te mają charakter specjalistyczny, czy też konieczności przestrzegania limitów zatrudnienia (art. 25). Stawki miesięczne wysokości podatku dochodowego w formie karty podatkowej określa ustawa i są one zależne od zakresu działalności, wielkości miejscowości, rodzaju wykonywanego zawodu, liczby godzin przeznaczonych na jego wykonywanie (art. 26, załącznik nr 3 do ustawy). O wysokości podatku dochodowego w formie karty podatkowej decyduje naczelnik właściwego urzędu skarbowego (art. 30) [Ustawa o zryczałtowanym podatku dochodowym...].

Art. 3 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych stanowi: „osoby fizyczne, jeżeli mają miejsce zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, podlegają obowiązkowi podatkowemu od całości swoich dochodów (przychodów) bez względu na miejsce położenia źródeł przychodów (nieograniczony obowiązek podatkowy)”. Za dochody (przychody) takie uznaje się dochody (przychody) z prowadzonej działalności gospodarczej (art. 3). Dochody, o których mowa, są opodatkowane na wniosek podatnika albo na zasadach ogólnych stawką progresywną 18% i 32% bądź też podatkiem liniowym w wysokości 19% (art. 27, art. 30) [Ustawa o podatku dochodowym...]. Wybór pomiędzy zasadami ogólnymi a podatkiem liniowym uzależniony będzie od wielkości przychodów i kosztów czy też przysługujących odliczeń. Zasady ogólne w świetle obecnych rozwiązań prawnych są korzystniejsze w przypadku

podatników o niższym przychodzie [INFOR, 2015, s. 39]. Dochodem uzyskanym z działalności gospodarczej jest różnica pomiędzy przychodem a kosztami uzyskania przychodu (art. 24). Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą zobowiązane są, w zależności od wartości przychodu, do prowadzenia ksiąg rachunkowych bądź też ksiąg przychodów i rozchodów (art. 24, 24a). Ponadto zgodnie z art. 44 ustawy „podatnicy osiągający dochody [...] z działalności gospodarczej [...] są obowiązani bez wezwania wpłacać w ciągu roku podatkowego zaliczki na podatek dochodowy [...]”. Zaliczki mogą być wpłacane miesięcznie lub kwartalnie – tzw. mali podatnicy [Ustawa o podatku dochodowym...].

Zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług „odpłatna dostawa towarów i odpłatne świadczenie usług na terytorium kraju” podlega „opodatkowaniu podatkiem od towarów i usług”. W świetle ustawy podatnikami są „[...] osoby fizyczne [...] wykonujące samodzielnie działalność gospodarczą”, a „obowiązek podatkowy powstaje z chwilą dokonania dostawy towarów lub wykonania usługi” (art. 15, art. 19a). W przypadku „małego podatnika” ustawodawca pozostawia wybór co do metody rozliczeń mających wpływ na powstanie obowiązku podatkowego (art. 21). „Podstawą opodatkowania [...] jest wszystko, co stanowi zapłatę [...]” (art. 29a). Stawki podatku wynoszą 22%, 7%, 5% i 0% (art. 41) a stawki ryczałtowe 3% (art. 114) oraz 6,5% (art. 115). Jednak zgodnie z art. 146a, w okresie od 1 stycznia 2011 r. do 31 grudnia 2016 r. stawki podstawowe podniesiono do 23% i 8%, a ryczałtowe do 4% i 7%. Podatnicy obliczają i wpłacają co miesiąc podatek od towarów i usług na rachunek właściwego urzędu skarbowego (art. 103). Ustawodawca wprowadza jednak cały katalog zwolnień przedmiotowych zapisanych w dziale VIII rozdział 2, a w szczególności w art. 43 ustawy o podatku od towarów i usług. Ponadto w dziale XII rozdział 1 Ustawy ustawodawca wdraża procedury szczególne w przypadku drobnych przedsiębiorców. I tak, art. 113 zwalnia od podatku sprzedaż u tych podatników, u których jej wartość nie przekroczyła w roku poprzedzającym rok podatkowy kwoty 150 000 zł (z wyłączeniem podatników ujętych w ust. 13). Podatnicy mogą jednak zrezygnować z tego zwolnienia (art. 113) [Ustawa o podatku od towarów i usług].

Osoby fizyczne prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą podlegają ubezpieczeniu społecznemu od momentu rozpoczęcia jej wykonywania do chwili zaprzestania wykonywania działalności gospodarczej, z wyłączeniem okresów, w których działalność została zawieszona [ZUSb, 2016, s. 11]. Zgodnie z art. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, na ubezpieczenie społeczne składają się: ubezpieczenie emerytalne, ubez-

pieczenia rentowe, ubezpieczenie chorobowe oraz ubezpieczenie wypadkowe [Ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych]. Zgodnie z art. 6 i 12 wspomnianej ustawy, obowiązek ubezpieczeniowy dotyczy ubezpieczenia emerytalnego, rentowego oraz ubezpieczenia wypadkowego. Ubezpieczenie chorobowe ma natomiast charakter dobrowolny (art. 11). Składki na ubezpieczenie emerytalne, rentowe i chorobowe ustawodawca ujmuje w formie stopy procentowej, która jest jednakowa dla wszystkich ubezpieczonych. Inaczej jest ze składką na ubezpieczenie wypadkowe. Tutaj stopa procentowa składek jest zróżnicowana w zależności od poziomu zagrożeń zawodowych i skutków związanych z tymi zagrożeniami (art. 15). „Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe [...] stanowi zadeklarowana kwota, nie niższa jednak niż 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego [...] (art. 18) [Ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych]. Minimalna podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe w 2016 r. ukształtowała się na poziomie 2433 PLN [ZUSc, 2016]. W przypadku osób rozpoczynających działalność gospodarczą zadeklarowaną kwotę ograniczono w ciągu pierwszych 24 miesięcy do 30% kwoty minimalnego wynagrodzenia (art. 18a) [Ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych]. Zadeklarowana kwota w 2016 r. nie może więc być niższa niż 555 PLN [ZUSc, 2016]. Zaznaczyć w tym miejscu należy, iż ustawodawca obok minimalnie deklarowanych kwot wprowadza też górną granicę rocznej podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie emerytalne i rentowe. Granica ta została ustalona na poziomie „trzydziestokrotności prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego w gospodarce narodowej na dany rok kalendarzowy” (art. 19). Zadeklarowana kwota, będąca podstawą wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe, stanowi także podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe i wypadkowe (art. 20) [Ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych]. W przypadku podstawy wymiaru składki na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe wprowadzono górną granicę, która nie może przekraczać miesięcznie poziomu 250% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego odnotowanego w gospodarce narodowej (ZUSb, 2016, s 80). Stopy procentowe składek wynoszą w przypadku ubezpieczenia emerytalnego 19,52% podstawy wymiaru, rentowego – 8,00% podstawy wymiaru, chorobowego – 2,45% podstawy wymiaru, wypadkowego – od 0,40% do 8,12% podstawy wymiaru (art. 22) [Ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych]. W okresie od 01.04.2015 r. do 31.03.2017 r. stopa procentowa składki w przypadku ubezpieczenia wypadkowego kształtuje się w przedziale od 0,40% do 3,60% podstawy wymiaru [ZUSc, 2016].

Zgodnie z art. 66 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, osoby prowadzące pozarol-

niczą działalność gospodarczą podlegają obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego, z wyłączeniem okresów, w których ta działalność została zawieszona [Ustawa o świadczeniach opieki zdrowotnej...]. Podstawę wymiaru składki stanowi kwota, którą zadeklarował przedsiębiorca, nie niższa niż 75% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw (art. 81). Składka na ubezpieczenie zdrowotne wynosi dla wszystkich ubezpieczonych 9% podstawy wymiaru [ZUSd, 2016, s. 25]. W 2016 r. podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne wyniosła 3210,60 PLN [ZUSc, 2016].

„Obowiązkową składkę na Fundusz Pracy opłaca się od kwot stanowiących podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, nie niższych, w przeliczeniu na okres miesiąca, niż minimalne wynagrodzenie” [ZUSd, 2016, s. 28]. Wysokość składki na Fundusz Pracy ustalono na 2,45% podstawy wymiaru, która odpowiada podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe. Składkę opłacają jednak jedynie ci przedsiębiorcy, którzy nie osiągnęli wieku 55 lat dla kobiet, 60 lat dla mężczyzn [ZUSd, 2016, s. 29].

W Republice Czeskiej, tak jak i w Polsce, osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą zobowiązane są do płacenia podatku od uzyskiwanych dochodów (§ 7, Zákon č. 586/1992 Sb). Kwestie te zostały uregulowane w ustawie z dnia 20 listopada 1992 o podatku dochodowym [Zákon o daních z příjmů]. Na gruncie prawodawstwa czeskiego ustawodawca wyodrębnił dwie formy opodatkowania dochodów osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. Są to:

- zasady ogólne,
- zryczałtowany podatek dochodowy.

W przypadku zasad ogólnych stawka podatku dochodowego od osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą wyniosła w 2016 r. 15% podstawy opodatkowania. Przy czym zaznaczyć należy, iż w przypadku podatników których przychody w roku podatkowym przekroczyły 48-krotność miesięcznego średniego wynagrodzenia nalicza się tzw. solidarnościowe zwiększenie podatku w wysokości 7% od dochodów przekraczających tę kwotę [WPHiIARPwP, 2015, s. 65]. Podstawę opodatkowania w przypadku osób fizycznych, które prowadzą działalność gospodarczą stanowią przychody pomniejszone o koszty ich uzyskania [WPHiIARPwP, 2015, s. 65]. Podatnicy, którzy nie dokumentują kosztów uzyskania przychodów, mogą zastosować stawki ryczałtowe. W zależności od rodzaju źródła przychodu stawka kosztów ryczałtowych wynosi 30%, 40%, 60% lub 80% [Vaške & Vašková, 2014, s. 110].

Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, a niezatrudniające pracowników mogą zdecydować się na zryczałtowany podatek dochodowy. Jednakże ich roczna wysokość przychodów za ostatnie trzy poprzedzające okresy

podatkowe nie może przekroczyć 5 mln CZK. Wysokość należnego podatku ustala właściwy organ skarbowy [WPHiIARPwP, 2015, s. 66].

Zgodnie z § 2 ustawy z dnia 1 kwietnia 2004 r. w sprawie podatku od wartości dodanej przedmiotem opodatkowania podatkiem VAT są:

- dostawy towarów za wynagrodzeniem przez podatnika w ramach działalności gospodarczej z miejscem dostawy w kraju,
- świadczenie usług za wynagrodzeniem przez podatnika w ramach działalności gospodarczej z miejscem dostawy w kraju,
- nabycie towaru z innego państwa członkowskiego czy też nowego pojazdu z innego państwa członkowskiego,
- import towarów do miejsca przeznaczenia w kraju [Zákon o dani z přidané hodnoty].

W myśl § 5 wspomnianej ustawy, podatnikiem jest osoba fizyczna lub prawna, która samodzielnie wykonuje działalność gospodarczą. Płatnikiem podatku od wartości dodanej staje się podatnik mający siedzibę w kraju, którego obrót w 12 kolejnych miesiącach bezpośrednio poprzedzających przekraczały 1 mln CZK (§ 6). Stawki podatku VAT kształtują się następująco:

- podstawowa stawka podatku wynosi 21%,
- pierwsza obniżona stawka podatku wynosi 15%,
- druga obniżona stawka podatku wynosi 10% (§ 47) [Zákon o dani z přidané hodnoty].

Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą podlegają ubezpieczeniu społecznemu, które obejmuje: ubezpieczenie zdrowotne, ubezpieczenie emerytalne, ubezpieczenie chorobowe oraz państwową politykę zatrudnienia [WPHiIARPwP, 2015, s. 99]. Co do zasady zakres świadczeń wynikających z ubezpieczenia społecznego jest taki sam w przypadku samozatrudnionych, jak i tych pracujących na podstawie umowy o pracę, z tą jednak różnicą, iż w przypadku osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą ubezpieczenie chorobowe ma charakter dobrowolny [MISSOC, 2014, s. 4].

Zasady ubezpieczenia zdrowotnego osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą uregulowane zostały w ustawie z dnia 20 listopada 1992 r. o składkach na publiczne ubezpieczenie zdrowotne [Zákon o pojistném na veřejné zdravotní pojištění]. Zgodnie z § 2 ustawy wysokość składek wynosi 13,5% podstawy wymiaru w danym okresie. W przypadku osób samozatrudnionych, podstawą wymiaru jest 50% przychodu z działalności gospodarczej, po odliczeniu kosztów poniesionych na jego osiągnięcie (§ 3a). Ustawodawca zaznacza jednak, iż w przypadku gdy tak obliczona podstawa wymiaru jest niższa od minimalnej podstawy wymiaru podatku, osoba pracująca na własny rachunek jest zobowiązana

do opłacenia składki ubezpieczeniowej liczonej od minimalnej podstawy wymiaru (§ 3a) [Zákon o pojistném na veřejné zdravotní pojištění]. W 2016 r. minimalna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne (50% dwunastokrotności przeciętnego wynagrodzenia) wynosi 162 036 CZK. Stąd też minimalna składka na ubezpieczenie zdrowotne w 2016 r. wynosi 1823 CZK miesięcznie [WPHiIARPwP, 2015, s. 100].

Ustawa z dnia 20 listopada 1992 r. w sprawie ubezpieczeń społecznych i polityki państwa w zakresie zatrudnienia reguluje kwestie dotyczące ubezpieczenia emerytalnego, ubezpieczenia chorobowego oraz składek na politykę państwa w zakresie zatrudnienia (§ 1) [Zákon o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti]. Osoby samozatrudnione są zobowiązane do płacenia składek na ubezpieczenie emerytalne i składki na politykę państwa w zakresie zatrudnienia. Ustawodawca pozostawia tej grupie zawodowej swobodę w zakresie opłacania składki na ubezpieczenie chorobowe (§ 3). Składki ubezpieczeniowe ustalane są jako procent podstawy wymiaru za dany okres (§ 4). Zgodnie z § 5b ustawy z dnia 20 listopada 1992 r. podstawą wymiaru, w przypadku osób pracujących na własny rachunek, dla składek na ubezpieczenie emerytalne i składki na politykę państwa w zakresie zatrudnienia, jest kwota nie mniejsza niż 50% podstawy opodatkowania w rozumieniu ustawy o podatku dochodowym od dochodów z samodzielnej działalności. Miesięczna podstawa wymiaru dla osób samozatrudnionych wynosić musi jednak co najmniej 25% przeciętnego wynagrodzenia (§ 14). Miesięczna podstawa wymiaru ograniczona jest także z góry i wynosi 1/12 maksymalnej podstawy wymiaru (§ 14). W przypadku ubezpieczenia chorobowego podstawą wymiaru określa samozatrudniony. Miesięcznie nie może być ona jednak mniejsza niż dwukrotność kwoty stosowanej na podstawie przepisów o ubezpieczeniu chorobowym dla pracowników uczestniczących w ubezpieczeniu chorobowym. Natomiast maksymalna podstawa miesięczna nie powinna przekroczyć kwoty równej średniej, będącej podstawą wymiaru ustalonej w przypadku ubezpieczenia emerytalnego (§ 5b). W przypadku osób, które poza pierwszym filarem zabezpieczenia emerytalnego zdecydowały się na ubezpieczenie emerytalne także w ramach kolejnego filara, podstawą wymiaru składki jest kwota stanowiąca co najmniej równowartość 1/4 przeciętnego wynagrodzenia obowiązującego w danym roku kalendarzowym, w którym składka na ubezpieczenie emerytalne jest odprowadzana (§ 5c). Zgodnie z § 7 osoby fizyczne pracujące na własny rachunek ubezpieczenie opłacają według następujących stawek:

- 29,2% podstawy wymiaru, z czego 28% przeznacza się na ubezpieczenie emerytalne i 1,2% na politykę zatrudnienia państwa, jeśli osoba pracująca na

- własny rachunek uczestniczy tylko w pierwszym filarze zabezpieczenia emerytalnego,
- 2,3% podstawy wymiaru, jeżeli osoba samozatrudniona zdecydowała się na ubezpieczenie chorobowe,
 - 28% podstawy wymiaru, w przypadku samozatrudnionych uczestniczących w dobrowolnym ubezpieczeniu emerytalnym [Zákon o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti].

Wyrażając kwoty składek w koronach czeskich miesięcznie dla poziomu minimalnego mamy: 1972 CZK ubezpieczenie emerytalne i polityka zatrudnienia, 115 CZK dobrowolne ubezpieczenie chorobowe [WPHiIARPwP, 2015, s. 100-101].

Trzeba tutaj zaznaczyć, iż ubezpieczenie chorobowe szczegółowo zostało uregulowane w kolejnym akcie prawnym [System ubezpieczeń społecznych, 2012]. Jest to ustawa z dnia 14 marca 2006 r. o ubezpieczeniu chorobowym [Zákon o nemocenském pojištění].

Podsumowanie

Podjmując problematykę barier fiskalnych w rozwoju działalności gospodarczej, prowadzonej przez osoby fizyczne na własny rachunek, zauważyć należy, iż w obecnym stanie prawnym podatek dochodowy oraz VAT nie stanowią bariery rozwojowej dla samozatrudniających się. Ustawodawca przewidział bowiem szeroki katalog rodzajów opodatkowania podatkiem dochodowym, który z łatwością dostosować można do charakteru i zakresu prowadzonej działalności gospodarczej. Wspomnieć tu można o podatku zryczałtowanym czy zasadach ogólnych. Przeszkodą w rozwoju małych podmiotów gospodarczych nie jest również podatek od wartości dodanej. Ustawodawca wyłączył bowiem z obowiązku podatkowego podmioty, w których obroty nie przekraczają określonej w ustawie kwoty. Uwagi te dotyczą zarówno Polski, jak i Republiki Czeskiej.

Barierą w rozwoju działalności gospodarczej są natomiast ubezpieczenia społeczne i zdrowotne. Obowiązek wydatkowania określonych kwot niezależnie od tego, czy osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą wypracowała w danym okresie wystarczające przychody, staje się barierą nie do pokonania dla wielu samozatrudniających się. Rozwiązanie takie jest szczególnie dotkliwe dla osób fizycznych rozpoczynających działalność gospodarczą czy też świadczących usługi w niewielkim zakresie. Składki na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne w przypadku Polski wynoszą 1061,91 PLN miesięcznie, co przekracza znacząco wysokość minimalnego świadczenia emerytalnego w tym kraju (tabela 2). Pew-

nym odciążeniem w przypadku prowadzenia działalności gospodarczej przez pierwsze dwa lata jest obniżenie składki na ubezpieczenie społeczne, co w efekcie daje kwotę 451,68 PLN. Jest to jednak ciągle wydatek i to wcale niemały w przypadku osób rozpoczynających działalność gospodarczą. Kwota ta jest bowiem niewiele niższa od zasiłku stałego otrzymywanego z pomocy społecznej.

Tabela 2. Samozatrudnienie – ubezpieczenie społeczne i zdrowotne w Polsce i Republice Czeskiej w 2016 r. (PLN)

	Polska	Czechy
Podstawa wymiaru – ubezpieczenie społeczne	Zadeklarowana kwota – nie niższa niż: - 2433 - 555	50% podstawy opodatkowania – nie niższa niż - 1066
Ubezpieczenie społeczne	Od: - 713,35 - 162,73	Od: - 298,59
Fundusz Pracy	Od: - 59,61 - 0	Od: - 12,79
Podstawa wymiaru – ubezpieczenie zdrowotne	Zadeklarowana kwota – nie niższa niż: - 3210,60	50% podstawy opodatkowania – nie niższa niż - 2132,12
Ubezpieczenie zdrowotne	288,95	287,85

Korony czeskie przeliczono na złotówki po kursie kupna 0,1579 PLN za 1 CZK – NBP, Tabela nr 190/C/NBP/2016 z dnia 29.09.2016 r. obowiązująca od dnia 30.09.2016 r. <https://www.nbp.pl/Kursy/KursyC.html> (dostęp: 01.10.2016 r.)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Wydział Promocji Handlu i Inwestycji Ambasady Rzeczypospolitej Polskiej w Pradze [2015]; PROSPECTUM [2016]; ZUSa [2016].

Uwagi te dotyczą również Republiki Czeskiej. Choć tu zauważalnie niższe niż w Polsce jest minimalne ubezpieczenie społeczne. Inna jest jednak sama konstrukcja ubezpieczenia i zakres podmiotów zobowiązanych do jego uiszczenia. W Czechach w ubezpieczeniu społecznym podstawą wymiaru jest 50% podstawy opodatkowania podatkiem dochodowym, nie mniej jednak niż określona kwota. Inaczej więc niż w Polsce, gdzie mamy do czynienia z zadeklarowaną kwotą – oczywiście nie niższą niż określona wartość. Podstawa wymiaru jest więc różna. W Czechach zapłaci znacząco mniej samozatrudniający się, który generuje niską nadwyżkę finansową, a więcej przedsiębiorca dobrze zarabiający. W Polsce podstawą wymiaru jest kwota zadeklarowana, często równa wartości najniższej. Inny jest również zakres podmiotów zobowiązanych do uczestnictwa w ubezpieczeniu społecznym. W przypadku Republiki Czeskiej jest on bardzo szeroki i obejmuje m.in. działalność rolniczą. W Polsce ustawodawca bardzo wybiórczo podchodzi do problematyki powszechności ubezpieczenia. Wysokość składki minimalnej na ubezpieczenie zdrowotne jest natomiast bardzo podobna

w obu krajach, z tą jednak różnicą, iż podstawa wymiaru jest różnie definiowana. W Polsce mamy kwotę zadeklarowaną, w Czechach podstawą wymiaru jest 50% podstawy opodatkowania podatkiem dochodowym. Ponadto w Czechach ubezpieczenie zdrowotne ma charakter powszechny i rozciąga się na wiele dziedzin życia gospodarczego, które w Polsce są wyłączone.

Przyjmując kryterium równomiernego rozłożenia obciążeń z tytułu ubezpieczenia społecznego i zdrowotnego, pozytywnie trzeba ocenić Republikę Czeską. I tutaj jednak wyodrębnić należałoby kategorię samozatrudnionych prowadzących działalność gospodarczą w niewielkim zakresie. Można jednak w tym momencie zadać sobie pytanie: dlaczego?

Odpowiedzi na tak postawione pytanie należy szukać w efektach zmian, jakie zachodzą we współczesnej gospodarce, a związanych ze zjawiskami globalizacji, integracji, postępu technologicznego czy cywilizacyjnego, które wymuszają na dużych podmiotach gospodarczych ograniczanie kosztów pracy. Konsekwencją wspomnianych zmian są więc znaczące redukcje zatrudnienia, a duże przedsiębiorstwa straciły miano podstawowego miejsca pracy w gospodarce. Samozatrudnienie staje się więc alternatywą dla dużych zakładów pracy. Odgrywa ono jednak rolę nie tylko gospodarczą, ale również społeczną. Stało się bowiem alternatywą wykluczenia społecznego, co szczególnie widoczne jest w krajach o słabo rozwiniętych systemach pomocy społecznej. Osoby trwale bezrobotne zmuszone zostały do korzystania z pomocy materialnej rodzin i namiastki systemu pomocy społecznej. Cała ich ewentualna aktywność gospodarcza prowadzona jest w szarej strefie, przy założeniu jednak, iż osoby te nie popadły w apatię i nie zatraciły chęci życia. Wprowadzenie zmian obniżających koszty prowadzenia działalności gospodarczej w przypadku samozatrudnionych działających na niewielką skalę ma nie tylko uzasadnienie ekonomiczne i społeczne, ale jest obowiązkiem moralnym współczesnego społeczeństwa. Wbrew pozorom, zmiany takie nie podniosłyby znacząco kosztów funkcjonowania państwa, a mogłyby stać się załącznikiem korzystnych zmian społeczno-gospodarczych. Z jednej strony ograniczona zostałaby szara strefa, z drugiej wykluczenie społeczne. Państwo skorzystałoby w dwójnasób. Po pierwsze wzrosłyby wpływy z danin publicznych, po drugie spadłyby wydatki na opiekę socjalną. Na czym jednak zmiany takie miałyby polegać? Propozycje zmian ograniczone zostaną do sytuacji Polski.

Po pierwsze proponuje się wyodrębnienie kategorii samozatrudnionego, który prowadzi działalność gospodarczą w niewielkim zakresie. Kryterium byłaby wielkość przychodów. Dla tak wyodrębnionej kategorii samozatrudnionych wprowadzić należałoby określone zmiany prawne ograniczające koszty prowadzonej działalności gospodarczej. Zmiany te w niewielkim stopniu dotyczyłyby

analizowanych ustaw podatkowych, tj. ustawy o podatku dochodowym oraz ustawy o podatku od towarów i usług. W przypadku ustawy o podatku dochodowym należałoby znacząco ograniczyć katalog rodzajów działalności wyłączonych z opodatkowania w formie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych. To właśnie ta forma opodatkowania podatkiem dochodowym powinna mieć powszechne zastosowanie w przypadku samozatrudnionych prowadzących działalność w niewielkim zakresie. Ustawa o podatku od towarów i usług zwalnia od podatku sprzedaż u podatników prowadzących działalność w niewielkim zakresie. Można się jednak zastanowić nad rozszerzeniem zwolnienia podmiotowego, ograniczając jednocześnie niektóre zwolnienia przedmiotowe. Zasadniczej przebudowy wymagałyby rozwiązania regulujące wysokość składki na ubezpieczenie społeczne, Fundusz Pracy i ubezpieczenie zdrowotne. W przypadku samozatrudnionych prowadzących działalność gospodarczą, w niewielkim zakresie należałoby powiązać wysokość opłacanych składek z wielkością przychodu. Składki na ubezpieczenie społeczne, Fundusz Pracy, ubezpieczenie zdrowotne przybrałyby więc formę ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych.

Literatura

- Apanowicz J. (2002), *Metodologia ogólna*, Bernardinum, Gdynia.
- Davis R. (2013), *Self-employment and Social Security. Effects on Innovation and Economic Growth*, Library Briefing, Library of the European Parliament, 130646REV1, 09/10/2013, [http://www.europarl.europa.eu/RegData/bibliotheque/briefing/2013/130646/LDM_BRI\(2013\)130646_REV1_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/bibliotheque/briefing/2013/130646/LDM_BRI(2013)130646_REV1_EN.pdf) (dostęp: 07.09.2016).
- European Commission, *2015 SBA Fact Sheet — Czech Republic*, <http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/16344/attachments/7/translations/en/renditions/native> (dostęp: 06.09.2016).
- European Commission, *2015 SBA Fact Sheet — Poland*, <http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/16344/attachments/26/translations/en/renditions/native> (dostęp: 06.09.2016).
- INFOR (2015), *Samozatrudnienie – krok po kroku*, Poradnik Gazety Prawnej. Wydanie specjalne, sierpień.
- Komisja Wspólnot Europejskich, *Komunikat Komisji do Rady, Parlamentu Europejskiego, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów. „Najpierw myśl na małą skalę” Program „Small Business Act” dla Europy*. Bruksela, dnia 25.06.2008 KOM (2008) 394 wersja ostateczna.
- Mikroprzedsiębiorstwa oraz małe i średnie przedsiębiorstwa – definicja i zakres* (2016), EUR-Lex, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=URISERV%3An26026> (dostęp: 06.09.2016).

- MISSOC – Mutual Information System on Social Protection (2014), *Social Protection in the Member States of the European Union, of the European Economic Area and in Switzerland. Social Protection of the Self-employed Situation on 1 January 2014*, European Commission, Brussels.
- NBP, *Tabela nr 190/C/NBP/2016 z dnia 29.09.2016 r. obowiązująca od dnia 30.09.2016 r.* <https://www.nbp.pl/Kursy/KursyC.html> (dostęp: 01.10.2016).
- PROSPECTUM s.r.o., *Jednoosobowa działalność*, http://www.firmawczechach.pl/jednoosobowa_dzialalnosc.html (dostęp: 02.10.2016).
- Samborski A. (2017), *Bariery fiskalne rozwoju przedsiębiorczości w Polsce*, „Problemy Zarządzania”, vol. 15, nr 1 (65), cz. 1. DOI 10.7172/1644-9584.65.3.
- System ubezpieczeń społecznych*, http://www.czechy.karr.pl/pliki/System_ubezpieczen_spoecznych_RCZ_2012.pdf (dostęp: 01.10.2016).
- Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług, Dz.U. z 2004 r., nr 54, poz. 535 z późn. zm.
- Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, Dz.U. z 1998 r., nr 137, poz. 887, z późn. zm.
- Ustawa z dnia 20 listopada 1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne, Dz.U. z 1998 r., nr 144, poz. 930 z późn. zm.
- Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, Dz.U. z 1991 r., nr 80, poz. 350 z późn. zm.
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, Dz.U. z 2004 r., nr 210, poz. 2135 z późn. zm.).
- Vaške & Vašková BIURO ADWOKACKIE (2014), *Możliwości prowadzenia działalności gospodarczej w Republice Czeskiej i w Polsce, aktualne przepisy prawa podatkowego w Republice Czeskiej i w Polsce, prawo pracy w Republice Czeskiej i w Polsce. Projekt „Wspieranie rozwoju regionalnych firm na pograniczu czesko-polskim” CZ.3.22/2.1.00/12.03400 jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Przekraczamy Granice*, <http://www.czechy.karr.pl/pliki/pl1.pdf> (dostęp: 24.09.2016).
- WPHiARPwP – Wydział Promocji Handlu i Inwestycji Ambasady Rzeczypospolitej Polskiej w Pradze (2015), *Republika Czeska. Przewodnik po rynku*, Ambasada RP w Pradze, www.czechrepublic.trade.gov.pl.
- Zákon České národní rady ze dne 20. listopadu 1992 o daních z příjmů, Zákon č. 586/1992 Sb, <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-586> (dostęp: 24.09.2016).
- Zákon České národní rady ze dne 20. listopadu 1992 o pojistném na veřejné zdravotní pojištění, Zákon č. 592/1992 Sb. <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-592> (dostęp: 25.09.2016).
- Zákon České národní rady ze dne 20. listopadu 1992 o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, Zákon č. 589/1992 Sb. <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-589> (dostęp: 26.09.2016).

- Zákon ze dne 1. dubna 2004 o dani z přidané hodnoty, Zákon č. 235/2004 Sb. <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-235> (dostęp: 24.09.2016).
- Zákon ze dne 14. března 2006 o nemocenském pojištění, Zákon č. 187/2006 Sb. <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-187> (dostęp: 01.10.2016).
- ZUSa (2016), *Składki i świadczenia*, <http://zus.pl/default.asp?p=1&id=35> (dostęp: 02.10.2016).
- ZUSb (2016), *Zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu oraz ustalenia podstawy wymiaru składek. Poradnik*, Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Warszawa.
- ZUSc (2016), *Ubezpieczenia społeczne. Baza wiedzy Zakładu Ubezpieczeń Społecznych*, Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Warszawa, <http://zus.pl/default.asp?p=1&id=35> (dostęp: 10.09.2016).
- ZUSd (2016), *Zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu oraz ustalenia podstawy wymiaru składek osób prowadzących pozarolniczą działalność i osób z nimi współpracujących*, Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Warszawa.

ECONOMIC ACTIVITY IN POLAND AND CZECH REPUBLIC – FISCAL BURDEN

Summary: The objectives of the article are: the identification of fiscal barriers which are limiting the development of self-employment in Poland and to propose solutions to reduce these barriers. The author compared the fiscal burden of self-employment in Poland and the Czech Republic. The text describes the importance of micro-enterprises in the analyzed economies. Analyzing the development barriers, the author paid mainly attention to burden small businesses with high social security contributions, labour fund and health insurance. The text proposes that in the case of self-employed amount of paid contributions should be linked to the level of revenues. Contributions to social insurance, labour fund, health insurance, according to the author, should take the form of a lump sum on recorded income.

Keywords: SMEs, Poland, Czech Republic, taxes, insurance.